

Szakmai beszámoló
Gólem Színház és Zsidó Előadóművészeti Központ
2023. szeptember 1. - 2024. augusztus 31.

Előzmények

2019 őszén az Erzsébetvárosi Önkormányzat közgyűlése közszolgáltatási szerződés keretében egyhangúlag megszavazott egy 485 nm-es (+530 nm pince) helyiséget számunkra a Csányi u. 3. szám alatt. Az intézményt terve évek óta kidolgozás alatt volt és kifejezetten a történelmi zsidó negyed falain belül kívántuk létrehozni, működését nonprofit keretek között képzeljük el, ahol az intézmény egyes profitot termelő részei (pl. vendéglátóhely) a pályázati forrásokkal és hazai és külföldi támogatói bázissal közösen biztosítják a fenntartható működési kereteket..

Az épületrészt teljesen letisztítva, működő közművekkel adta át számunkra az önkormányzat 2019 őszén. A végső forma kialakítása, a színházterem, a fenntartható működés alapját jelentő vendéglátóegység technikai és eszközfelszerelése, a víz-villany-fűtésszerelési munkálatok, burkolás stb. egy egyszeri, nagyobb összegű beruházást igényelt. A nyitást a forrásteremtés sikerességétől is függően 2020 őszére terveztük, végül a járványhelyzet ezt a tervünket felülírta, a Központ 2021. októberében nyitotta meg kapuit. Jelen beszámolónkban már a harmadik teljes egészében működő évről tudunk hírt adni.

A GÓLEM KÖZPONT FELÚJÍTÁSÁNAK FOLYTATÁSA

A tavalyi beszámoló időszakban sikerült az utcafronton a még nagyon rossz állapotban lévő és rosszul szigetelt maradék nyílászárók (2 nagy ablak és 1 duplaszárnyú ajtó) is cseréjét is kigazdálkodni, és a téli időszakban bebizonyosodott, hogy érdemes volt erre költeni, mert az energiahatékonyság terén jelentős javulást értünk el, villanszámláink is csökkentek és a hőérzet is sokkal megbízhatóbban volt kellemes a tél folyamán.

A GÓLEM SZÍNHÁZ SZAKMAI PROGRAMJA AZ IDŐSZAKBAN

Az év adatai számokban:

1. a tárgyévben tartott összes előadás száma: 215
  2. az összesből saját helyen, a Gólem Színház és Zsidó Előadóművészeti Központban tartott előadások száma: 121
  3. az összesből vendéjátékban megvalósult előadások száma: 11
  4. az összesből befogadott előadások száma: 94
  5. a tárgyévben tartott előadások nézőinek száma: 12470 fő
  - 5.1. kerületi lakos kedvezménnyel eladott jegyek száma: 134 darab
- (Bár a tavalyi évhez képest növekedett ez a szám, de továbbra is úgy érezzük, ez a kedvezményprogram még mindig nem találta meg hatékonyan a kerület lakosait, továbbra is keressük ennek népszerűsítésére a megfelelő csatornát)

I. BEMUTATÓK ÉS TOVÁBBJÁTSZOTT ELŐADÁSOK, SZÍNHÁZI PROJEKTEK

I.1. ÚJ BEMUTATÓK A BESZÁMOLÓ IDŐSZAKÁBAN

I.1.1. Erkély (a Gólem Ifjúsági Társulat és Tanoda bemutatója)

<https://golemkozpont.hu/repertoar/erkely/>

Bemutató: 2023.09.22.

Nagyon kortárs színház tinédzsereknek. Meg azoknak, akik szeretnék őket jobban megismerni.

Kincső házibulit rendez a nagymamája lakásában. A buli legfontosabb pillanatai az erkélyen történnek, nem bent a lakásban. Nyolc fiatal egy átlagos este alatt, egy sablon házibuliban éli meg a kamasz lét minden kellemes és kellemetlen pillanatát. A társaság pár óra alatt, a jó sok alkoholnak köszönhetően, az érzelmi skála minden fokozatán végigmegy: veszekednek, kibékülnek, szerelmet vallanak és szakítanak. És persze pizzát rendelnek, hogy kihányhassák az összes szomorúságukat a nagy perzsaszőnyegére. Semmi különös, csak egy átlagos péntek este. Nyolc kamasszal, Miklós báccsival, befogadhatatlan zenei ízléssel, szerelemmel, titkokkal, és egy nagy ugrással a semmibe.

Játsszák: SEFEL REBEKA, PÁLI „SVÉD” SZABOLCS, FALUSI CSENGE / SZIRMAI N. SZONJA, BAGOLY ANDRÁS, MACH MÁTÉ, LENDVAI PÉTER, ERBSZT ANNUS / DAJKA SZÚRA SZERÉNA, URMAL BLANKA

ÍRTA: KALMÁR EMMA

RENDEZTE: KALMÁR EMMA és NÉMETH VIRÁG

I.1.2. Rómeó és Júlia (a Gólem Ifjúsági Társulat és Tanoda bemutatója)

<https://golemkozpont.hu/repertoar/romeo-es-julia/>

Bemutató: 2023. november 29.

Teenagers scare the living shit out of me

Játsszák: MACH MÁTÉ, URMAL BLANKA/FALUSI CSENGE, LENDVAI PÉTER, KALMÁR EMMA/ERBSZT ANNUS, BAGOLY ANDRÁS, SEFEL REBEKA, SZIRMAI N. SZONJA/HÉRINCS FRIDA, PÁLI „SVÉD” SZABOLCS, DAJKA SZÚRA SZERÉNA, BEER BALÁZS, NÁDASI IVÁN

ÍRTA: WILLIAM SHAKESPEARE

RENDEZŐ: NÉMETH VIRÁG

I.1.3. Katonadolog - Borgula András önálló estje

<https://golemkozpont.hu/repertoar/katonadolog/>

Bemutató: 2024. január 12.

1975-ben avatták fel Budapesten a Taurus gumigyárat. Ehhez képest eggyel kevésbé tűnik érdekesnek, de abban az évben született Borgula András, a Gólem Színház megalapítója és művészeti vezetője. De ha eláruljuk, hogy Magyarország egyetlen zsidó színházának vezetője évekig azt sem tudta, hogy zsidó, máris izgalmasabb a dolog. Ezt és számos más történetet is fényképes bizonyítékokkal tud alátámasztani! És szerintem annyira érdekes az eddigi élete, hogy másoknak is szívesen mesél róla. És természetesen szerintem ezt jól is csinálja. És persze szerintem szórakoztatóan. Szerintem az, ahogy kiderült, hogy zsidó, vagy az, ahogy Izraelbe költözött, vagy az, ahogy katona volt, vagy az, ahogy a zsidó színház megalakult, kész kabaré. Most majd

kiderül. Meghallgathatja a nagyközönség is ezt a személyes vallomást a családi fotóalbumból illusztrált képekkel.

I.1.4. Tóbiás, a tejesember

<https://golemkozpont.hu/repertoar/tobias-a-tejesember/>

BEMUTATÓ: 2024. február 29.

Sólem Aléchem Tóbiás, a tejesember című elbeszéléskötete nyomán

„Az ember kínlódik a gyerekeiért, vergődik, mint a szárazra vetett hal, ők meg elpártoltak tőlem. Azt mondják, többet értenek nálunk. Hiába, a mai gyerekek túlságosan okosak...” – így panaszkodik Tóbiás, a tejesember (igen, AZ a tejesember) a gyerekeiről. Tevje, a Hegedűs a háztetőn főhőse eredetileg Tóbiás, Sólem Aléchem teremtménye, aki igyekszik jó apja lenni lányainak, de nem érti, felnőve mivé válnak, mikor ő mást képzelt, mást tervezett, máshogy emlékszik rájuk.

A méltán híres musicalhez képest az eredeti elbeszéléskötet talán még árnyaltabban mutatja be, hogyan birkóznak meg szüleink azzal, hogy felneveljenek minket – és micsoda teher nekik látni a mi küszködésünket; hiszen mivégre küszködtek akkor ők egész életükben, ha nem értünk... És vajon hogyan tudnának jól szeretni minket?

JÁTSSZÁK: KATONA LÁSZLÓ, NAGY MARI, FALUSI CSENGE, SEFEL REBEKA, URMAI BLANKA, ERBSZT ANNUS, DAJKA SZÚRA SZERÉNA: PÁLI „SVÉD” SZABOLCS, LENDVAI PÉTER, MACH MÁTÉ, BAGOLY ANDRÁS, NÁDASI IVÁN, VÁRVÖLGYI SZABOLCS

ÍRÓ: Sólem Aléchem

FORDÍTÓ: Brodsky Erzsébet

SZÍNPADI ADAPTÁCIÓ: Németh Virág

ZENESZERZŐ: Várvölgyi Szabolcs

MOZGÁS: Ténai Petra

DÍSZLET- ÉS JELMEZTERVEZŐ: Simon Ferenc István

ILLUSZTRÁCIÓ: Simon Ferenc István

PRODUKCIÓS VEZETŐ: Tóth Péter

A RENDEZŐ MUNKATÁRSA: Kóti Eszter

RENDEZŐ: SIPOS VERA

I.1.5. Rettegés és Ínség a Harmadik Birodalomban

Diplomarendezés a Freeszfe és a Gólem Színház közös produkciójában

<https://golemkozpont.hu/repertoar/retteges-es-inseg-a-harmadik-birodalomban/>

BEMUTATÓ: 2024. április 26.

Hogy mi várható? Félelemtablók. Nem, ez így pontatlan. Talán úgy helyesebb volna, hogy válaszok arra a kérdésre: Hányféleképpen lehet félni? Így sem jó. Kérdések arra a válaszra, hogy félni sohasem lehet eléggé. Hétköznapi jelenetek, hétköznapi emberek életéből. Teljesen átlagos pillanatképek egy borzalmas történelmi kor mindennapjaiból. Kis emberek kis életének kis történetei, egy letűnt, elmúlt korban. Szerencsére ma már túl vagyunk a diktatúrák borzalmain. Tanultunk belőlük. Túl vagyunk a manipuláción, a korrupción, nincs cenzúra. Ma az emberek nyugodtak, tájékozottak és nyitottak, hisz boldogan élhetnek itthon egy fejlődő demokráciában. A darab tehát nem aktuális. Történelmi érdeklődésből vettük elő.

A produkció a Goethe-Institut, a The New Institute (Hamburg) Elkana Grant és Mozarteum University (Salzburg) támogatásával jött létre.

ÍRTA: BERTOLT BRECHT

RENDEZŐ: BEZERÉDI BENDEGÚZ E.H.
JÁTSSZÁK: BÍRÓ KRISZTA, KOCSIS PÁL, GÁL RÉKA ÁGOTA E.H., ILLÉS ADRIÁN E.H.,
KEREK DÁVID E.H., KRASZNAI VILMOS E.H., NÉMETH ÁRON E.H., URMAI BLANKA
DRAMATURG: Szécsi Bence
ZENE: Lelkes Botond
LÁTVÁNY: Ágfay Míra e.h., Horosz Kata e.h.
RENDEZŐASSZISZTENS: Solténszky Ráhel
RENDEZŐ: Bezerédi Bendegúz e.h.

I.2. TOVÁBBJÁTSZOTT ELŐADÁSOK

JOSHUA HARMON: ROSSZ ZSIDÓK

<https://golemkozpont.hu/repertoar/rossz-zsidok/>

ETGAR KERET/CSERI HANNA: KÓCOS MACSKAEMBERKÖLYÖK

<https://golemkozpont.hu/repertoar/kocos-macskaember-kolyok/>

SZORÍTSD MEG A KEZEM

<https://golemkozpont.hu/repertoar/szoritsd-meg-a-kezem/>

LEV TAHOR – TISZTA SZÍV (a Gólem Ifjúsági Társulat és Tanoda előadása)

<https://golemkozpont.hu/repertoar/lev-tahor-tiszta-sziv/>

Vinnai András: Lefitymálva

<https://golemkozpont.hu/repertoar/lefitymalva/>

Németh Virág-Borgula András: Szakácskönyv a túlélésért

<https://golemkozpont.hu/repertoar/szakackonyv-a-tulelesert/>

Kiss-Maros-Nényei-Szabó: Kiválasztottak

<https://golemkozpont.hu/repertoar/kivalasztottak/>

Anat Gov: Jaj, Istenem

<https://golemkozpont.hu/repertoar/jaj-istenem/>

Értelem és érzelem (a Gólem Ifjúsági Társulat és Tanoda előadása)

<https://golemkozpont.hu/repertoar/ertelem-es-erzelem/>

Vircsaft

<https://golemkozpont.hu/repertoar/ismeros-tortenet/>

Németh Virág: Szalonklára

<https://golemkozpont.hu/repertoar/szalonklara/>

I.3. Befogadott előadások

I.3.1. Dobray Sarolta: Üvegfal

<https://golemszinhaz.jegy.hu/program/dobray-sarolta-uvegfal-133531>

I.3.2. Királyhegyi Pál: Első kétszáz évem (FÜGE Produkció)

<https://golemkozpont.hu/repertoar/elso-ketszaz-evem/>

I.3.3. A VII. kerületi Madách Imre Gimnáziummal rendszeres az együttműködésünk, az iskola Thália Stúdiójának aktuális bemutatója az iskolai helyszín mellett színházi körülmények között és mindig bemutatásra kerül a Gólem Központban.

Dancs István: Kamaszok - A Madách Imre Gimnázium Thália Stúdiójának előadása

/2.0, új generáció/

Egy nevelési tanácsadó várójában vagyunk. Érkeznek a családok, szülők és gyerekek, akár egy roncsderbi, mintha rendbe szeretnék hozni az életüket. A rendelő ajtaja egyelőre zárva van. Várni kell. És udvariasan beszélgetni vagy letagadni kéne, ki miért is került ide, hogy megmondja nekik valaki, mit rontottak el. És lehet-e hazugságok nélkül élni? És ha igen, miért mégsem? A trendi alcím egyetlen oka, hogy a darab első változata legalább másfél évtizede már színpadra került. Csak azóta mások a kérdések, mások a válaszok, és új hazugságokra leltünk.

I.3.4. 12. Zsidó és Izraeli Filmfesztivál vetítései a Gólem Központban

MÚLT ÉS JELEN KÖZÖTT

NÉVTELEN ÉTTEREM – EGY UNORTODOX KOMÉDIA

I.3.5. Egy különleges befogadás - új színházi tér

A Benkó Bence vezette Apertúra Társulattal együttműködésben 2023. júniusában ünnepélyesen is megnyílt a Benkó Tibor terem a Gólem Központon belül. A befogadott társulat így már első teljes évadát töltötte el az új térben. Apertúra Társulat alábbi előadásai és eseményei:

Erzsébetvárosi Irodalmi Ösztöndíjasok Felolvasószínházi Fesztiválja

Jövő Kép Irodalmi Fesztivál

Megmihálylottak

Rosencrantz és Guildenstern halott

Párker Péter

Nélküled

Stockholm

Közellenség

Premier Bully

Mária testamentuma

Cucli

Nekem is jár a kávé! - stand up Göttinger Pállal

Rébellisek

Felhőkakukkvár

Hidegpont
Nagy Erdő, mely tele van homállyal
Kiutkeresők - Tér12 előadása
Gyakori kérdések - FAQ Színház előadás

II. VENDÉGJÁTÉKOK

- II.1. A Lefitymálva vendégjátéka - Nagyvárad, Románia - 2023. szeptember 6.
- II.2. A Vircsaft vendégjátéka - Nagyvárad, Románia - 2023. szeptember 7.
- II.3. A Szakácskönyv a túlélésért vendégjátéka - Tatabánya - 2024. február 6.
- II.4. A Kócos macskaember-kölyök vendégjátéka - Kaposvár, XI. ASSITEJ Nemzetközi Gyermek – és Ifjúsági Színházi Biennálé - 2024. május 6. **LEGJOBB ZENESZERZŐ (CSERI HANNA) KÜLÖNDÍJ**
- II.5. A Kócos macskaember-kölyök vendégjátéka - Debrecen, XV. Deszka Fesztivál / GÖRDESZKA - 2024. május 14.
- II.6. Szorítsd meg a kezem vendégjátéka - Sopron, Petőfi Színház - 2024. június 20.
- II.7. A Kócos macskaember-kölyök vendégjátéka - Kecskemét, Magyarország Bábszínházak XVI. Találkozója - 2024. június 26.

III. SZÍNHÁZI NEVELÉSI TEVÉKENYSÉG

Ifjúsági tagozat - a GITT

A 2018/19-es évadtól a Gólem Stúdió ifjúsági tagozattal bővült, tucatnyi lelkes, tehetséges gimnazista csatlakozott programunkhoz. A tehetséges fiatalokkal olyan magas színvonalon folyik a munka, hogy 2020. őszétől GIT néven Gólem Ifjúsági Társulat és Tanodává alakulva, képzési programjuk beszédtechnikai és egyéb szakmai órákkal bővült, előadásaik repertoárra kerülve a Gólem Központ állandó műsorára kerültek megcélözva ezzel az ifjúsági közönségréteget. Az időszakban 2 új bemutatót is tartottak (Erkély, Rómeó és Júlia) és rendszeres szakmai foglalkozásokon vettek részt heti 2-3 alkalommal (pantomim, zenei képzés, mozgásképzés, filmes workshopok).

IV. GAZDÁLKODÁS, EMBERI ERŐFORRÁSOK

A tavalyi beszámoló időszakához képest az általános anyagi helyzetünk nem változott, továbbra is a túlélés és a felszínen maradás van fókuszban. A megemelkedett rezsizsámlák, az infláció nem követhető le a jegyárak emelésével hiszen az 5-6ezer forintos jegyárakat is egyre nehezebben fizeti ki a közönségünk, nem tudunk jelentős mértékben árat emelni. A helyzet a független színházi területen egyre aggasztóbb, az emberfeletti munkamennyiség és az állandó újrászervezés és újratervezés is egyre bizonytalanabbul tudja fenntartani a működésünket. A beszámoló időszakában A zsidó Budapest 150 éve programsorozat projekteihez az önkormányzat jelentős támogatást nyújtott számunkra, de ez természetesen hatalmas többletmunkát is jelentett az amúgy is kis csapatunkra nézve, az évad végi összegzésnél munkatársaink rendkívüli mértékű, még a szokásos nagy leterheltséghez képest is jelentős elfáradásról, kiegészítő állapotról számoltak be.

Sajnos az EMT működést kiegészítő támogatási kategóriájában idén sem nyertünk támogatást, az egykori TAO-támogatási forrás teljes eltűnését sajnos semmilyen más

csatornából nem tudjuk továbbra sem pótolni. Ennek ellenére igyekszünk szívós és kitartó munkával fennmaradni, a vendéglátó vállalkozási lábat is tovább fejleszteni, ezért az ebédmenü, illetve színházi büfé funkció mellett már reggelivel is vártuk vendégeinket egész évadban. A vendéglátás jelenleg szintén nehéz helyzetben lévő ágazat, de állandó helyzetelemzéssel, a változásokra való gyors reagálással igyekszünk ebből a forráslehetőségből is kihozni a maximumot.

IV.1. Emberi erőforrások

Az emberi erőforrás az egyik olyan terület, ami a legnagyobb kihívást jelenti továbbra is a működésben. Ennek a nehézségnek az áthidalása sajnos csak többlet működési támogatás esetén tudna megvalósulni, továbbra is bízunk benne, hogy a következő támogatási időszakban végre sikerül ezt elérnünk. Sajnos továbbra is sokszor a kiégés szélén a csapat, mindenki legalább 1,5-2 ember munkáját végzi, a művészeti vezető és ügyvezető inkább 3-4 emberét egyszerre.

Az egyesület a beszámoló időszakában 11 fő állandó munkaviszonyban bejelentett munkatárssal, valamint folyamatos vállalkozási szerződéssel dolgozó szakemberekkel, az egyes produkciók idejére csatlakozó alkotókkal és közreműködőkkel működött. Ez a még mindig kis létszám a működésünket nagyon megnehezíti, de amíg a működési támogatási forrásaink nem növekednek, sajnos nem tudjuk a munkatársi létszámot növelni.

Nagy hangsúlyt fektettünk az elmúlt években az önkéntes munkaerő bevonására is, regisztrált önkéntesfogadó szervezet vagyunk, és kialakítottunk egy szűk, 15 fős önkéntes csapatot, akik ellátják a jegyszedés, nézőtéri felügyelet, könnyebb díszletépítés, kérdőíves közönségmérés feladatait.

IV.2. Források a jegy és forgalmazási bevételeken túl

A Gólem alapítása óta egyesületi formában működik, 2008-tól közhasznú besorolással, melyet az új törvényi előírásoknak megfelelően is sikerült megújítani. Működési és produkciós költségeink előteremtésénél az alapgondolat a több lábon állás. Egyrészt minden számunkra szóbajöhethető hazai és külföldi pályázati és egyéb támogatási lehetőséggel igyekszünk élni.

A beszámoló időszakában támogatást nyertünk el:

- a Nemzeti Kulturális Alap új produkciós és forgalmazási pályázatán,
- a Kulturális bérfejlesztési támogatási programban
- a Magyar Zsidó Örökség Közalapítvány (MAZSÖK), Magyar Zsidó Hitközségek Szövetsége (MAZSIHISZ) és Mozaik Hub működési és projekt pályázatain
- az Erzsébetvárosi Önkormányzat működési támogatást is nyújtott számunkra a helyiség biztosításán túl, illetve "A zsidó Budapest 150 éve" programsorozat több elemének megvalósítására is kaptunk projekt támogatást.

VI. Együttműködés a Csányi5-tel (Erzsébetvárosi Zsidó Történeti Tár)

Az Erzsébetvárosi Zsidó Történeti Tár és a Gólem Központ a közvetlen szomszédság miatt is szoros kapcsolatokat ápol. A közös gondolkodás és stratégiai tervezés mellett a Gólem Színház Közhasznú Egyesület irányításával és az Erzsébetvárosi Önkormányzat anyagi támogatásával létrejött Hircz Kávéházat közszolgáltatási szerződésünk értelmében 2022 szeptemberi nyitása óta a Gólem Színház Közhasznú Egyesület üzemeltette. Az Erzsébetvárosi Zsidó Történeti Tár működési modelljében bekövetkezett változások következményeként közös megegyezéssel az üzemeltetést 2024 tavaszától (május) a Történeti Tár vette át, ennek megfelelően közszolgáltatási szerződésünk is módosult.

Tartalmi és zsidó kulturális programszervezés terén azonban a Történeti Tárral együttműködésünk továbbra is töretlen, az évad során A zsidó Budapest 150 éve programsorozatban megvalósult rendezvények mindegyikében szorosan együttműködtünk és közös programelemeket terveztünk és valósítottunk meg.

VII. KÖZREMŰKÖDÉS A ZSIDÓ BUDAPEST 150 ÉVE PROGRAMSOROZAT SZERVEZÉSÉBEN

A beszámoló időszakában Budapest 150. születésnapjának ünneplése kiemelt hangsúlyt kapott a fővárosban. Erzsébetvárosban ehhez kapcsolódóan A zsidó Budapest 150 éve programsorozat kapott fókusz, egyes elemeinek megtervezésében és megvalósításában pedig aktív szerepet kapott a Gólem Központ. A megvalósult események:

VII.1. KULTUTCA - 2023. szeptember 3.

Az eseményről készült fotók: <https://www.kultutca.hu/kultutca2023galeria>

Hazánkban eddig kevésbé kapott figyelmet a Zsidó Kultúra Európai Napja (évente szeptember első vasárnapja), aminek magyarországi megünneplése egyértelműen indokolt. Pontosan ezért szervezzük ezen nap köré fesztiválunkat, melyet már harmadik alkalommal tartottunk meg 2023. szeptember 3-án.

Az eseményen számos művészeti ághoz tartozó programból válogathattak az érdeklődők, a KULTUTCA az első olyan zsidó kulturális fesztivál, ahol a kortárs művészetek játsszák a főszerepet.

A 2023-as rendezvény a Zsidó Budapest 150 éve erzsébetvárosi programsorozatának részeként valósult meg, annak nyitórendezvényét jelentette. Ezen a napon a 7. kerület legrövidebb utcájában, a Csányi utcában 12 kültéri installációban mutattuk be a kortárs zsidó kulturális és művészeti életet. 10-18 óra között nagyjából 25 különböző ingyenes program zajlott az utcán, mindemellett a Gólem Központban két díjnyertes előadásunk (Kócos macskaember-kölyök és Vircsaft) is látható volt.

A megnyitón beszédet mondott: Niedermüller Péter (Erzsébetváros polgármestere), Karácsony Gergely (Budapest főpolgármestere), Jakov Hadas-Handelsman (Izrael Állam budapesti nagykövete), prof. Dr. Grósz Andor (a MAZSIHISZ elnöke), Susan

Kleebank (Brazília budapesti nagykövete), Heisler András (a Csányi5 Alapítvány kuratóriumának elnöke).

Részletes program:

ZsiFilmszínház - minimoz

Zsidó tematikájú rövidfilmeket vetítettünk az utcai minimozinkban az Izraeli Nagykövetség, a Bálint Ház és a ZSIFI - Budapesti Zsidó és Izraeli Filmfesztivál együttműködésével valósult meg.

Bólesz pékség

Pékségünk nemcsak sütitet, hanem történeteket is rejtett. Ismert zsidó családok tagjai elevenítették fel gyermekkoruk kedvenc ízeit; a nézők megismerhették a bólesz történetét és receptjét is, természetesen kóstolókkal egybekötve; és még egy 21. századi maceszgombóclevés is készült ezen a napon.

Résztevők voltak: Egri Kati és Egri Márta, Székelyi Józsefre gyermekei emlékeztek, Fullajtár Andrea, Saly Noémi, Fűszeres Eszter

Hetirajz - grafikai versenypályázat

A 4000 grafikust tömörítő Hetirajz nevű facebook csoporttal együttműködésben versenyt hirdettünk zsidó tematikában. 7 zsidó fogalom kapcsán vártuk az alkotásokat, a művek egész nap megtekinthetők voltak az utcán és minden órában más-más győztes mesélt a saját munkájáról.

Utcajesiva

Ezen a napon megnyitottuk vallásos zsidó iskolánkat is - bepillantást nyerhettek az érdeklődők abba, hogyan zajlik az oktatás egy jesivában ráadásul sztárosztálytársakkal. A tanulást vezették: Balázs Gábor, Komoróczy Szonja, Darvas István. Sztártanulók voltak: Ágoston Katalin, Schmied Zoltán, Jordán Adél, Egri Kati, Egri Márta, Kálid Artúr, Fullajtár Andrea, Borgula András.

Könyves Kohn

Mi az a zsidó irodalom? Zsidók írják vagy zsidókról szól? Vannak felismerhető jelei? Mik a témái és kik a hősei? A Könyves Kohn sátorban ezekre a kérdésekre kerestük a választ 7 kortárs mű bemutatásával. Szerzők: Hidas Judit, Rubin Eszter, Lugossi Viktória, Mezei Márk, Szántó T. Gábor, Kácsor Zsolt, Gyurkovics Tamás

Szipurkaház és gyerekkert

Persze, hogy jöhetett a gyerek is! A Szipurkaházban a Bálint Ház várta őket gyerekprogramjával, a Gyerekkertben pedig a Gólem Ifjúsági Társulat tagjai tanítottak meg kipát vagy héber karkötőt készíteni; de lehetett ültetni egy palántát is akár és egy kicsit jobbra tenni a világot.

A mázlista

Budapest 150 éves - ezt nagyjából mindenki tudja. De vajon mennyit tudsz arról, mit és hogyan tettek a zsidók ebben a 150 évben? És előtte? És most? A kvízzjátékban ehhez kapcsolódó kérdésekre kellett gyorsan válaszolni a Lúd Labor, a Gólem Központ vagy a Csányi5 nyereményeiért.

Törvények háza

Interaktív kiállítás a zsidóság 613 törvényéről.

A Merkáz programja

Az intézmény a KULTUTCÁBAN tartotta 2023-as nyílt napját, ahol a Ház összes programjáról tájékoztatást kaphattak az érdeklődők.

Lególem építés

A fesztivál résztvevői segítettek megépíteni Magyarország legnagyobb legóból készült Gólemjét, ami aztán beköltözött új otthonába, a Gólem Központba.

Képregényes élet

A fesztivál látogatói tanúi lehettek egy műalkotás születésének! Roskó Gábor festő, grafikus a nap folyamán olyan képregényt rajzolt, melyet még ő sem ismert. A Gólem Színház rendezője és művészei óránként más-más, új instrukciókkal látták el a művészt, aki ezeknek megfelelően folytatta a művet.

A száműzetés öröksége - brazil képzőművészeti kiállítás

A Brazil Nagykövetség, a brazil Stefan Zweig Ház és a Csányi 5 együttműködésében valósult meg az egy napos utcakiállítás. "A száműzetés öröksége (1933-1945): Brazíliában maradandót alkotó II. világháborús menekültek" c. összefoglaló kiállítás egy része; Hannah Brandt művei és élete megtekinthetők voltak ezen a napon az utcán és az Erzsébetvárosi Zsidó Történeti Tárban.

Az eseményen összesen kb. 2500 fő vett részt.

VII.2. Seress Rezső udvar kialakítása és programjai

(2023. június 1. - 2024. március 31.)

Az eseményekről készült fotók: <https://www.kultutca.hu/seresudvargaleria>

A Csányi utca 6. alatt Seress Rezső udvar néven egy állandó kiállítást és rendezvényhelyszínt alakítottunk ki, amely helyet adott a Seress Rezső életét és munkásságát bemutató angol és magyar nyelvű molino kiállításnak, kulturális eseményeknek, az október 7-i izraeli események áldozatairól való megemlékezésnek, hanukai gyertyagyújtásoknak és koncerteknek, a gettófelszabadítás évfordulóján tartott megemlékezés központi helyszínének. Az udvart a kiállítással napközben nyitva tartottuk és a Gólem Központ napi zárásakor zártuk, így a napközben az utcán áthaladó nagyszámú turista és helyi lakos szabadon megtekinthette a kiállítás anyagát. Az utcában zajló épületfelújítások miatt a tervezettnél kicsivel korábban be kellett zárni az udvart, mert az építkezési felvonulási helyszínné vált, de célját így is sikerült elérni, számos jó hangulatú esemény helyszínévé vált, érdemes lehet az építkezések befejezése után is hasonló funkcióba visszahelyezni.

VII.3. Roshásáná-zsidó újév: Édes évet mindenkinek (2023. szeptember 15-16.)

Az esemény leírása: <https://www.kultutca.hu/roshasana2023>

Az eseményről készült fotók: <https://www.kultutca.hu/roshasana2023galeria>

A terület különböző forgalmas pontjain pultokat állítottunk fel, ahol a zsidó újév hagyománya szerint mézet és almát kínáltunk a járókelőknek. Ezzel egy időben népszerűsítettük az Erzsébetváros által szervezett A zsidó Budapest 150 éve programsorozat keretében előttünk álló programokat.

VII.4. Szukot, avagy a nyitott sátrak éjszakája (2023. október 1.)

Az esemény leírása: <https://www.kultutca.hu/nyitottsatrakejszakaja2023>

Az eseményről készült fotók: <https://www.kultutca.hu/nyitott-satrak-éjszakaja-2023galeria>

A szukot 2023-ban szeptember 29. és október 6. közé eső sátoros ünnep. A zsidók Egyiptomból való szabadulását követően negyven esztendeig a pusztában

vándoroltak, és végig ideiglenes otthonokban, vagyis sátrakban laktak. Erre emlékezve tartják meg a sátrak (Szukot) hétnapos ünnepét. Az ünnep harmadik estéjén (éjszakáján) egy izgalmas programot kínált A Zsidó Budapest 150 Éve programsorozat keretében az Erzsébetvárosi Önkormányzat és partnerei, a Gólem Színház szervezésében. Az eseményre jelentkezők 6 zsidó szerző szövegeit hallgathatták meg 6 különböző különleges helyszínen (Gólem Központ, Merkaz - Izraeli Kulturális Központ, Erzsébetvárosi Polgármesteri Hivatal, Csányi5, Bálint Ház, Rumbach Zsinagóga), 6 színész tolmácsolásában! Minden helyszínen más-más, az ünnephez kapcsolódó étel vagy ital is várta a közönséget. A program ingyenes volt.

VII.5. Hanukai vendégség (2023. december 7. - 2023. december 14.)

az esemény leírása: <https://www.kultutca.hu/hanuka2023>

fotók: <https://www.kultutca.hu/mindenkihanukaja2023galeria>

A 8 napon keresztül tartó ünnep minden napján vendégségbe hívtuk a hetedik kerület és intézményeinek vezetőit, lakosokat (helyi hősokeket), és - velük együtt - olyan csoportokat, akik a függetlenséget, és a szabadságot fontos értékeknek tartják - mint a Makkabeusok, akikről az ünnep szól. A vendégség során beszélgetéssel, előadóművészeti produkciókkal, meleg italokkal, fánkkal és gyertyagyújtással ünnepeltünk. Természetesen a kerületi lakosok bekapcsolódhattak az ünnepségsorozatba résztvevőként, mivel az esemény nyilvános és ingyenes volt. Az események helyszíne a Seress-udvar (Csányi u. 6.) és a Gólem Központ belső terei voltak (Csányi u. 3.). Gyertyagyújtás és közös ünneplés a Hanuka 8 napjára eső előadások után is történt.

Az egyes napokon a gyertyagyújtások közreműködői voltak:

1. gyertya december 7. csütörtök

Szűcs Balázs alpolgármester és az Apertúra társulat tagjai.

Esti előadás: Erkély (ifjúsági)

2. gyertya december 8. péntek

Bárdi Zsuzsa alpolgármester és a MAZS alapítvány.

Esti előadás: Első kétszáz évem

3. gyertya december 9. szombat

Dr. Kispál Tibor alpolgármester és a Bethlen Téri Színház.

Esti előadás: Glück lányok koncert

4. gyertya december 10. vasárnap

Haver Alapítvány, Heisler András és a Csányi 5.

Esti előadás: MARINOR duó koncert

5. gyertya december 11. hétfő

Heti betevő csapata

Esti előadás: Rómeó és Júlia (ifjúsági)

6. gyertya december 12. kedd

A Bihari Táncegyüttes csapata, Klaudió, RS9 és a Spinóza Színház

Napközbeni előadás: Kócos macskaemberkölyök (ifjúsági)

7. gyertya december 13. szerda

Radnóti Színház, Bálint Ház, Zsidó Közösségi Fórum Szövetség

Esti előadás: Szakácskönyv a túlélésért

8. gyertya december 14. csütörtök

Niedermüller Péter - Erzsébetváros polgármestere,
Jordán Adél A zsidó Budapest 150 éve rendezvénysorozat háziasszonya,
Karácsony Gergely - Budapest főpolgármestere,
Borgula András és a Gólem Színház csapata
Esti előadás: Lefitymálva

VII.6. ÉLŐLÁNC

A budapesti gettó felszabadításának 79. évfordulója (2024. január 18.)

az esemény leírása: <https://www.kultutca.hu/elolenc2024>

fotók: <https://www.kultutca.hu/elolanc2024galeria>

Erzsébetváros Önkormányzata, a Zsidó Budapest 150 Éve programsorozat keretében a Gólem Színház szervezésében egy nagyszabású megemlékezést tartott a Budapesti Gettó felszabadulásának 79. évében. Január 18-án a kerület 16 pontján a néhai gettó utcalezárásainál emlékműveket állított fel az önkormányzat, amik a járdába süllyesztve magyar, angol és héber nyelven mutatják, hol voltak az egykori gettó határai és kapui. A '44 december 10-én lezárt városrész kapui 1945. január 18-án megnyíltak és az itt túlélő zsidók újra szabadok lettek. 2024. január 18-án reggel 8 óra után nem sokkal egy élőlánccal vettük körbe ezt a területet és szimbolikusan újra megnyitottuk a kerületi oktatási intézmények, a zsidó iskolák és szervezetek közreműködésével. Az eseményen átadtuk Erzsébetváros új emlékművét, amely a gettó falait jelzi, valamint 1000 fehér léggömböt engedtünk fel a sófár hangjának jelére, amelyek a felszabaduláskor itt talált áldozatok neveit repítették a magasba. Az eseményen beszédet mondott: Jákov Hadasz-Handelszman, Izrael Állam nagykövete, Karácsony Gergely főpolgármester, Niedermüller Péter Erzsébetváros polgármestere, az élőlánc résztvevője voltak még Bárdi Zsuzsa és Szücs Balázs alpolgármesterek is.

Sajtómegjelenések:

https://www.youtube.com/watch?v=44yQ5HP_mro

<https://erzsebetvaros.hu/articles/elolanc-erzsebetvarosban>

<https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/megemlekezesek/emlekezes-elolancal-es-leggombokkal-a-budapesti-getto-felszabaditasara>

<https://www.octogon.hu/epiteszet/atadtak-a-hetedik-muterem-budapesti-gettonak-szentelt-emlekmuvet/>

<https://enbudapestem.hu/2024/01/18/feher-leggombok-erzsebetvaros-felett>

<https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/elolanc-es-megemlekezes-a-budapesti-getto-felszabaditasanak-79-evfordulojan>

<https://akibic.hu/2024/01/17/jordan-adel-es-borgula-andras-hiv-mindenkit-a-budapesti-gettot-korulolelo-elolancba/>

<https://hirklikk.hu/kozelet/a-budapesti-getto-felszabadulasa-utan-a-zsidosag-ijesztoen-szeles-retege-nem-allt-talpra/426881>

<https://mazz.hu/blog/zsido-kozosseg/ne-csak-az-aldozatokra-emlekezzunk-hanem-a-felelossegunkre-is/>

VII.7. Nemzetközi Holokauszt Nap megemlékezés (2024. január 27.)

az esemény leírása: <https://www.kultutca.hu/nhn2024>

fotók: <https://www.kultutca.hu/nemzetkozihnnap2024galeria>

Színházi nap a kerület lakóinak:

Január 27-én, a nemzetközi holokauszt napon 3 ingyenes előadással vártuk a Zsidó Budapest 150 Éve programsorozat keretében a kerület lakóit a Gólem Központban. Minden előadásra ingyenesen lehetett regisztrálni kerületi lakcímkártyával és egy pohár teára és kekszre is a vendégeink voltak a nézők. Mindhárom előadás teltházzal ment le, összesen háromszor 90 nézővel.

VII.7.1. Királyhegyi Pál: Első kétszáz évem - 11:00 és 15:00 órákor

„Akinek van humora, mindent tud. Akinek nincs, mindenre képes.” – ez a mondás állítólag Királyhegyi Páltól származik, és egyfajta ars poeticának is tekinthető. Királyhegyi 1900-ban született és 1981-ben halt meg, lényegében részt vett a XX. század teljes örületében. 19 évesen Horthy elől nyugatra menekült, dolgozott tengerparti hordárként Olaszországban, később Amerikában volt pincér, liftes fiú, nyúlborgyári munkás, banki alkalmazott, újságíró és tán még hajléktalan is. Statisztált, majd forgatókönyveket írt Hollywoodban. Később megfordult Angliában, ahol a Daily Telegraphnál dolgozott, és ahogy önironikusan fogalmazott: „1944-ben repültem hazafelé, sürgős volt az utam, nehogy lekéssem az auschwitz gyorsot.” Nem késte le, de a lágert végül túlélte, 1945-ben térhetett haza, attól kezdve humoristaként élt.

Királyhegyi Pált alakítja: Szabó Zoltán, Rendezte: Bánki Gergely

VII.7.2. Hanoch Levin: Jó b kínszenvedése

Egy rendkívüli felolvasásra is meghívtuk a kerületi lakosokat. Izrael leghíresebb színpadi szerzőjének ezt a művét magyarul még nem hallhatta a közönség. Most először a Gólem Központ egy sor kiváló vendégművésszel felolvasás formájában mutatta be a szerző egyik leghíresebb színdarabját este 19:00 órákor.

A darabot felolvasták: Egri Márta, Kiss Mari, Szacsvay László, Ujlaki Dénes, Kaszás Gergő, valamint a Gólem Ifjúsági Társulatból: Dajka Szúra Szeréna, Falusi Csenge, Hárincs Frida, Szabó Flóra, Bagoly András, Mach Máté

VII.8. Bezsídulás program

A program leírása: <https://www.kultutca.hu/bezsídulás>

Az eseményekről készült fotók: <https://www.kultutca.hu/bezsídulásgaleria>

“Egész életemben zsidó legyek! Tessék talán felosztani ezt, mint a katonaságot vagy mint egy közmunkát, mindenki szolgáljon, mondjuk, egy évet, mint zsidó, ha már okvetlenül kell valaki zsidó is legyen, azonkívül, hogy ember.”

Szép Ernő kérését megfogadva lehetőséget teremtettünk, hogy egy napra bárki zsidóvá váljon!

Az egész napos program folyamán a résztvevők meglátogattak egy zsinagógát, beszélgettek egy rabbival aztán délben zsidó tradicionális ebédet ettek (pl. maceszgombóclevés és sólet). Délután a tanulásé volt a főszerep és a levéltárban vagy a történeti tárban tanultak a magyarországi zsidó közösség múltjáról. Az este pedig egy könnyű zsidó vacsorával (bagel, hummusz, zsidó tojás, saláta, babka, stb) és egy színházi előadással vagy kvízzátékkal zárult.

A csoportok idegenvezetője Borgula András, a Gólem Színház művészeti vezetője volt. A támogatási időszakban 3 csoport (május 22., június 5., június 9.) teljesítette a programot, 9 erzsébetvárosi lakos pedig kedvezményesen vehetett részt az eseményen.

VII.9. Purimi Sütiutca rendezvény (2024. március 24.)

Az esemény leírása: <https://www.kultutca.hu/purimisutiutca>

Az eseményről készült fotók: <https://www.kultutca.hu/sutiutcagaleria>

A Zsidó Budapest 150 Éve programsorozat zárórendezvénye.

Az eseményt a Pro Cultura Urbis Közalapítvány is támogatta.

A SÜTIUTCA volt az első olyan zsidó kulturális fesztivál, ahol a sütemények és Purim ünnepe karöltve játsszák a főszerepet. Ezen a napon a 7. kerület legrövidebb utcájában, a Csányi utcában 12 kültéri installációban mutattuk be a kortárs zsidó kulturális és gasztronómiai életet. 10-18 óra között nagyjából 25 különböző program zajlott az utcán.

RÉSZLETES PROGRAM:

- Gyerekkert és jelmezgyár
- Eszterajz: Zsidó tematikájú rajzkiállítás és karikatúra készíttetés
- Perecmozsi: Gyertek és nézzetek velünk klasszikus magyar rajzfilmeket!
- Sütiház: Gasztronómiai beszélgetések és rengeteg kóstoló.
- Szülőmegőrző Jesiva: Tanulás ismert művészekkel és zsidó tanítókkal, mert Tórát tanulni nem csak mindenkinek szabad, de mindenki tud is!
- MesEszter: Mesék 7 kortárs szerzőtől, akik most, csak nekünk, csak erre az alkalomra írtak meséket, de nem csak gyerekeknek.
- A kis mázlista: Kvízzjáték kicsiknek és nagyoknak.
- Királyi zeneszoba: Szóltass meg különleges hangszereket, sőt, készítsd el a sajátodat a Bélaműhely csapatával!
- Budapestikék: Részesé lehetsz egy műalkotás születésének! Simon Ferenc István festő, látványtervező a nap folyamán óriási festményt fest, mely alkotásába te is beszálhatsz.
- Mislóah manot: A szűkölködőkkel való törődés egész évben kötelességük a zsidóknak és különösen Purimkor fontos, hogy hozzásegítsük a szűkséget szenvedőket saját ünnepük megüléséhez.
- Glück lányok koncert: tradicionális és swingdalok jiddis nyelven a SÜTIUTCA teraszán 16 órakor!
- Programok a Csányi5-ben:

A szellem útja játék

Győri Márton festőművész tárlatvezetései a Csányi5 Galériában rendezett kiállításon:
a Gyönyörű vesztes című tárlaton

Otthon, műhely, szalon. Múlt századi zsidó élet Pesten.R. Keleti Éva tárlatvezetése a Csányi5 - Erzsébetvárosi Zsidó Történeti Tár állandó kiállításán

Budapest, 2024. augusztus 27.

Borgula András

Gólem Színház Egyesület

Gólem Színház Közhasznú Egyesület
2721 Pilis, Újerdő út 5.
Adószám: 18187135-2-13
Szsz.: 16200010-10074668